

faktum

om pension, investering og samfund

Sådan hænger din opsparing og indkomst som pensionist sammen

Flere pensionsselskaber anbefaler en målsætning om en indkomst som pensionist på omkring 80 pct. af den indkomst, man havde som erhvervsaktiv – en såkaldt dækningsgrad på 80 pct. De 80 pct. kan være en fin anbefaling for en gennemsnitsindkomst, men vil ofte ikke være en god anbefaling for en person med en relativt lav indkomst eller relativt høj indkomst.

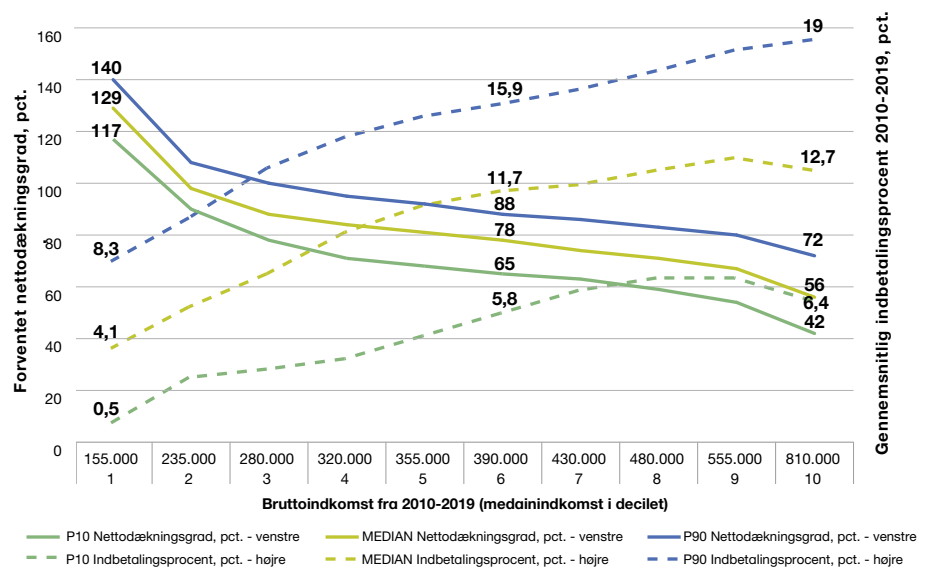
En person med en relativt lav indkomst vil ofte være bedre tjent med en dækningsgrad på 100 pct. eller mere, mens en person med en relativt høj indkomst måske kan nøjes med en dækningsgrad på omkring 50-60 pct. Men hvordan er sammenhængen egentlig imellem indkomsten, indbetalingerne til pension og den forventede dækningsgrad? Det forsøger dette Faktum at gøre rede for.

Stor variation i indbetalingsniveauerne både inden for indkomstgrupper og mellem indkomstgrupper

For at vise sammenhængen mellem den del af bruttoindkomsten man indbetaler til pension, og den indkomst man kan forvente at få som pensionist, har vi i Figur 1 opgjort indbetalingsprocenten (indbetalingerne til pension ift. bruttoindkomsten) i perioden 2010-2019 for de 30-59-årige i 2019. Efterfølgende har vi inddelt personerne efter størrelsen af deres gennemsnitlige bruttoindkomst i samme periode (2010-2019) og opdelt dem i 10 lige store indkomstgrupper (deciler).

Vi har derefter brugt indbetalingsmønstret fra den 10-årige opsparingsperiode til

Figur 1 – Sammenhæng mellem indbetalingsprocenten og den forventede dækningsgrad for forskellige indbetalingsniveauer (ved 10-procentpercentilen (P10), median og 90-procentpercentilen (P90))

Note: Beregningerne tager udgangspunkt i en person der er 20 år i dag, som starter sin opsparing som 25-årig og sparer op frem til pensionsalderen, som forventes at være 75 år. Indbetalingsprocent og bruttoindkomstdecil er beregnet for perioden 2010-2019. P10 henviser til det niveau, hvor 10 pct. indbetaler mindre eller det samme ind til pension, medianen til det niveau, hvor 50 pct. indbetaler mindre eller det samme (dvs. hvor kun 10 procent indbetaler mere). Afkastforudsætningerne bygger på samfundsforudsætningerne fra 2022. Der antages, at pensionen udbetales som en livsvarig ydelse i 18,9 år fra pensionsalderen, og at personen er enlig og er berettiget til ældrecheck som pensionist, hvis den private skattepligtige indkomst ikke er for høj. Obligatorisk Pensionsordning (OP) indgår i de opgjorte indbetalinger som et fiktivt beregnede bidrag for perioden 2010-2019.

Kilde: ATP's egne beregninger på typepersoner 2022.

at fremskrive deres opsparingsmønster frem til pensionsalderen. Ved pensionsalderen har vi opgjort den forventede dækningsgrad – dvs. indkomsten som pensionist ift. indkomst som erhvervsaktiv. Dækningsgraden viser således, hvor stor en andel af den indkomst man havde som erhvervsaktiv, man kan forvente at have i pensionisttilværelsen.

I Figur 1 har vi opgjort indbetalingsprocenten og den forventede dækningsgrad for tre forskellige typer: for dem, hvor kun 10 pct. indbetalte mindre eller det samme til pension i de 10 foregående år (P10), for dem, hvor halvdelen betalte mindre eller det samme til pension (medianen) i de 10 foregående år, og for dem, hvor 90 pct. betalte mindre eller det samme til pensionisttilværelsen. →

on i de 10 foregående år (P90) (dvs. for P90 betalte kun 10 pct. mere ind til pension i de foregående 10 år).

Når vi ser på indbetalingsprocenterne, er der en positiv sammenhæng mellem størrelsen af indkomsten og den andel, der indbetales til pension. Derudover kan vi også se, at der inden for hver indkomstgruppe er stor variation i, hvor stor en andel af indkomsten der blev indbetalt til pension, selvom personerne i de enkelte indkomstgrupper havde nogenlunde samme indkomst over den 10-årige periode. I indkomstgruppe 1 varierende indbetalingsprocenten således mellem 0,5 pct. og 8,3 pct. for de tre typer, mens indbetalingsprocenten i indkomstgruppe 10 varierede mellem 6,4 pct. og 19 pct.

Når vi ser på de forventede (netto)dækningsgrader i Figur 1, kan vi se, at spredningen i dækningsgraderne er mindre end i indbetalingsprocenterne – både inden for indkomstgrupperne og mellem indkomstgrupperne. I indkomstgruppe 1 er spændet i den forventede dækningsgrad for de tre typer således "kun" fra 117 pct. til 140 pct., selvom indbetalingsprocenterne varierede mellem 0,5 pct. og 8,3 pct. Dette mønster går igen i alle indkomstgrupper.

Den primære forklaring på den lavere spredning i dækningsgraderne er den såkaldte samspilsmekanisme imellem private indkomster og offentlige pensioner. Jo mere privat indkomst man selv har, jo mindre offentlig pension kan man typisk modtage, fordi private skattepligtige indkomster modregnes i de offentlige pensioner for at målrette ydelserne til dem, der har mindst privat indkomst. Samspilsmekanismen udjævner dermed de forskelle, der er i opsparingerne igennem arbejdslivet.

Udover pointen med spredningen er der ifølge analysechef i ATP, Michael Jørgensen et par andre ting, der er værd at bemærke:

"For det første kan man se, at jo mere en person tjener, jo større en andel indbetales personen typisk til pension, og alligevel falder dækningsgraden, når indkom-

sten stiger. Det hænger sammen med, at folkepension og ATP i udgangspunktet giver samme grundpension (før modregning og beskatning) for alle, og derudover modregnes stigende private indkomster i de offentlige pensioner. For det andet bør det bemærkes, at dækningsgraderne for mange indkomstgrupper ligger et stykke fra de 80 pct., som ofte anbefales, og at det primært er personer i mellemindkomstgrupperne med indbetalingsprocenter omkring 10-15 pct., som opnår en dækningsgrad omkring de 80 pct."

Nogen undrer sig måske over, at man ikke anbefaler en dækningsgrad på 100 pct. i stedet for 80 pct. Det hænger sammen med, at man som pensionist ikke har de samme udgifter, som man havde som erhvervsaktiv. For eksempel betaler en pensionist ikke arbejdsmarkedsbidrag, til en pensionsordning eller til en a-kasse. Og samtidig vil en pensionists udgifter til transport, beklædning og mad typisk også være lavere.

Tilknytningen til arbejdsmarkedet har stor betydning for indbetalingsniveauet

Tilknytningen til arbejdsmarkedet har stor betydning for det indbetalingsmønster, vi ser i Figur 1. For eksempel indbetales lønmodtagere, der er obligatorisk omfattet af en arbejdsmarkedspension/firmapension, typisk mellem 12-18 pct. af deres løn samtidig med, at de indbetales til ATP Livslang Pension.

Personer, der modtager en overførselsindkomst, indbetales næsten alle til ATP Livslang Pension og fra 2020 også til Obligatorisk Pensionsordning (OP). Mange førtidspensionister bidrager derudover til SUPP-ordningen (arbejdsmarkedspension for førtidspensionister). Selvom overførselsindkomstmodtagere bidrager til disse ordninger, udgør indbetalingerne en mindre andel af deres overførselsindkomster end de satter, man ser blandt lønmodtagere med en obligatorisk arbejdsmarkedspension.

Selvstændige og studerende er de eneste grupper, ud over hjemmegående, som ikke bidrager obligatorisk til no-

gen pensionsordning. Mange studerende indbetales dog til ATP Livslang Pension via deres studiejob. Derudover bidrager omkring 10 pct. af lønmodtagerne heller ikke til en obligatorisk arbejdsmarkedspension i søjle 2, fordi de arbejder på den uorganiserede del af arbejdsmarkedet (alle lønmodtagere bidrager til ATP Livslang Pension).

Om arbejdsmarkedstilknytningen siger Michael Jørgensen:

"Arbejdsmarkedstilknytning og placering på arbejdsmarkedet er den altoverskyggende faktor, når man skal forklare variationer i indbetalingsprocenterne - både for personer med samme indkomstniveau, og for personer med forskellige indkomstniveauer. Det hænger sammen med, at der i høj grad automatisk følger en bestemt pensionsdækning med den tilknytning og placering, man har på arbejdsmarkedet. Eksempelvis indbetales langt de fleste organiserede lønmodtagere mellem 12-18 pct. af deres lønindkomst til pension, mens andre beskæftigede selv skal sørge for at tegne en pensionsordning for at få indbetalt til deres pension."

Alle har ikke behov for den samme dækningsgrad

Hvis man kommer fra en relativt lav og midlertidig indkomst, kan en dækningsgrad på 80 pct. medføre en ret lav indkomst i pensionstilværelsen. Derfor ser vi også i Figur 1, at personer med meget lave indkomster før pensionsalderen, vil opnå en større indkomst som pensionist (en dækningsgrad over 100 pct.), selv med en beskedne pensionsopsparing.

Omvendt vil personer med de højeste indkomster inden pensionsalderen måske godt kunne nøjes med en lavere dækningsgrad – på omkring 50-60 pct. – når de går på pension. Dels fordi deres basale økonomiske behov er mere end dækket, dels fordi gruppen typisk har større friværdier eller andre private indkomster, de kan supplere pensionsindkomsten med.

Dækningsgrader bør derfor mere ses som ét af flere mål for en pensionists ind-

komstforhold. Det er også vigtigt at se på den absolutte indkomst, fordi hvis man kommer fra en meget lille indkomst, kan 80 pct. være meget lidt at leve for, mens det omvendte gør sig gældende for personer der kommer fra meget høje indkomster.

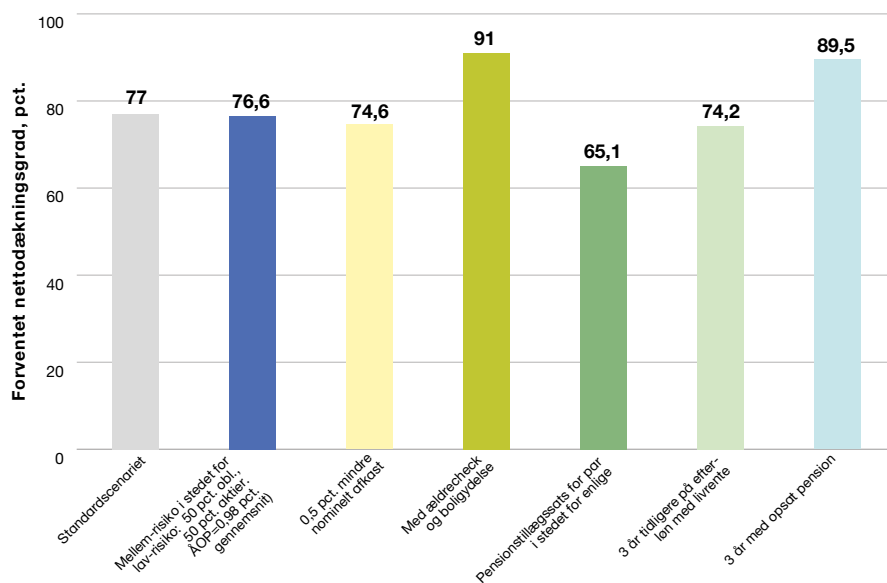
Betydningen af antagelser og andre forhold for fremskrivningen af dækningsgraden

Der er flere forhold, der kan hæve eller sænke den forventede dækningsgrad i fremtiden. Vi vil her kort gennemgå nogle af de forhold. Konkret vil vi se på betydningen af den valgte risiko-profil (med tilhørende afkast og omkostninger), de generelle afkastforventninger, den anvendte tilbagetrækningsalder, par-status profilen og betydningen af andre indkomster end folkepension og private pensioner. I Figur 2 har vi opgjort effekten på (netto) dækningsgraderne, af at ændre de nævnte forhold.

Ser vi først på betydningen af at anvende et mellem-risiko produkt kombineret med de gennemsnitlige omkostninger (ÅOP) i livsforsikrings- og pensionselskaber på 0,98 pct., så påvirker det nærmest ikke dækningsgraden. Hvis man havde anvendt de gennemsnitlige omkostninger for de tværgående pensionskasser på omkring 0,7 pct., som er lidt lavere, så ville det betyde en lidt højere dækningsgrad – 1,3 pct. højere. Effekten af et lavere afkast mere generelt på 0,5 pct., som var nogenlunde det man sænkede det langsigtede afkast med i Samfundsforudsætningerne fra 2018 til 2019, sænker dækningsgraden med 0,8 pct.

I figur 2 er der også regnet på, hvad det betyder for dækningsgraden, hvis pensionisten udover ældrecheck var berettiget til boligydelse. Det ville løfte dækningsgraden med 13,6 pct., og har dermed stor betydning for indkomsten. En anden variation af antagelserne om de

Figur 2 – Betydningen af de bagvedliggende antagelser for den beregnede dækningsgrad for en typeperson med en gennemsnitlig bruttoindkomst (375.000 kr.) og indbetalingsprocent (10,3 pct.)

Note: I standardscenariet er beregningen lavet for en enlig, der i 2020 er 20 år, påbegynder sin opsparing som 25-årig, går på pension som 75-årig i 2075 og derefter er på pension i 18,9 år. I standardscenariet indgår indkomsterne folkepension, ældrecheck og private pensioner som pensionist, men ikke boligydelse, varmetillæg, arbejdsindkomst, kapitalindkomst og lejeværdi af egen bolig. I standardberegningerne anvendes en lav-risiko profil, hvor 75 pct. investeres i obligationer og 25 pct. i aktier og en lav årlig omkostningsprocent (ÅOP) på 0,30 pct. Standardpersonen har den gennemsnitlige bruttoindkomst (375.000 kr.) og indbetalingsprocent (10,3 pct.) for populationen (30-59-årige). I scenariet inkl. boligydelse, da antager vi, at man er berettiget til den fuldes sats i udgangspunktet, og at det kun er den skattepligtige indkomst der modregnes i boligydelsen. Kilde: ATP's egne beregninger på typepersoner 2022.

offentlige pensioner er scenariet, hvor vi antager at det er en par-pensionist i stedet for en enlig-pensionist (og som er gift med en der ligner dem selv). Da falder dækningsgraden med 11 pct., fordi en par-pensionist kun er berettiget til omkring det halve folkepensionstillæg ift. en enlig-pensionist. Denne forskel opvejes dog typisk af de stordriftsfordele der er ved at være flere personer i en husstand.

De sidste alternative scenarier vi har regnet på, er scenarier, hvor personen går hhv. 3 år før på efterløn eller udskyder sin folkepension (opsætter) i 3 år. At gå 3 år tidligere på folkepension (på efterløn med en livrente udbetaling) har ikke

den store betydning for økonomien som pensionist, fordi nedgangen i de private pensionsudbetalinger, forårsaget af en kortere opsparingsperiode og en længere udbetalingsperiode, til dels kompenseres af højere offentlige pensioner. Omvendt har det en ret stor effekt at udskyde folkepensionen (opsætte) i 3 år, fordi man da "gemmer" sine udskudte folkepensionsudbetalinger til senere, samtidig med at man sparer op i 3 år ekstra, og skal have pension udbetalt i 3 år mindre. Derudover optjener man også en seniorpræmie i den periode man opsætter pensionen.

Sådan har vi regnet

Indbetalingsprocenten er beregnet som de samlede indbetalinger til pension i perioden 2010-2019, divideret med bruttoindkomsten (ekskl. pensionsbidrag, kapitalindkomst og lejeværdi af egen bolig) i samme periode. I indbetalingerne indgår ATP Livslang Pension, SUPP, arbejdsmarkedspensioner, firmapensioner, individuelle pensioner, et fiktivt bidrag til Obligatorisk Pensions (OP) for overførselsindkomstmodtagere på 3,3 pct. og et fiktivt pensionsbidrag på 17 pct. for tjenestemænd.

Indbetalingsprocenten i analysen er af flere årsager lavere end overenskomstsatserne. For det første fordi personer, der ikke indbetaler til pension eller, som ikke er omfattet af en overenskomstmæssig arbejdsmarkedspension og derfor typisk indbetaler en lavere sats, indgår i beregningen, og for det andet fordi perioder på overførselsindkomster, hvor man indbetaler til ATP Livslang Pension og Obligatorisk Pensionsordning (OP) indgår i gennemsnittet.

I beregningen af den samlede bruttoindkomst som erhvervsaktiv, for perioden 2010-2019, medregnes alle indkomster på nær lejeværdi af egen bolig, kapitalindkomster og det samlede pensionsbidrag. Dette indkomstbegreb bruges både til beregningen af indbetalingsprocenten og dækningsgraden. Hvis man inddrager de udeladte indkomstkomponenter i bruttoindkomsten, så bliver indbetalingsprocenten lavere, mens dækningsgraderne ikke nødvendigvis påvirkes, da indkomstkomponenterne ikke indgår både før og efter pensionsalderen.

Fremskrivningerne er lavet vha. en typepersonsberægning med vedtagne pensionsregler og samfundsforudsætningerne i 2022. Udgangspunktet for beregningerne er en person, der i 2020 er 20 år og påbegynder sin opsparing som 25-årig, går på pension som 75-årig i 2075 og derefter er på pension i 18,9 år. I standardscenariet regnes på en enlig pensionist, der modtager folkepension, ældrecheck og privat pension, men ikke boligydelse, varmetillæg, arbejdsindkomst, kapitalindkomst og lejeværdi af egen bolig. Den forventede restlevetid ved pensionsalderen stammer fra ATP's interne levetidsmodel SAINT. I det alternative scenarie inkl. boligydelse, da antager vi, at man er berettiget til den fulde sats i udgangspunktet, og at det kun er den skattepligtige indkomst der modregnes i boligydelsen.

I standardberegningerne anvendes en lav-risiko profil, hvor 75 pct. investeres i obligationer og 25 pct. i aktier, og hvor afkastet de første 10 år er lavere end på lang sigt. Fordi det er et lav-risiko produkt, så er de årlige omkostninger (her angivet som ÅOP) til investering og administration "kun" 0,30 pct. (0,28 + 0,02). Havde man alternativt anvendt et mellem-risiko produkt, med 50 pct. obligationer og 50 pct. aktier kombineret med den gennemsnitlige ÅOP (vægtet efter indbetalinger) for danske livsforsikrings- og pensionselskaber på 0,98 pct., så ville det give nogenlunde samme forventede pensionsopsparing, fordi det højere afkast i dette tilfælde i høj grad modsvares af tilsvarende højere omkostninger.